

PWYLLGOR CRAFFU CYMUNEDAU

Cofnodion cyfarfod o'r Pwyllgor Craffu Cymunedau a gynhaliwyd yn Ystafell Bwllgor 1a, Neuadd y Sir, Rhuthun, Dydd Iau, 12 Gorffennaf 2018 am 10.00 am.

YN BRESENNOL

Y Cynghorwyr Brian Blakeley, Rachel Flynn, Tina Jones, Anton Sampson, Glenn Swingler, Andrew Thomas, Graham Timms (Is-Gadeirydd), Cheryl Williams a Huw Williams (Cadeirydd).

Roedd y Cynghorydd Tony Thomas, Aelod Arweiniol dros Dai, Rheoleiddio a'r Amgylchedd yn bresennol ar gyfer eitem rhif 6 ar gais y Pwyllgor.

Arsylwyr: Y Cynghorwyr Bobby Feeley ac Arwel Roberts.

HEFYD YN BRESENNOL

Cyfarwyddwr Corfforaethol: Uchelgais Economaidd a Chymunedol (GB), Pennaeth y Gwasanaethau Cymorth Cymunedol (PG), Pennaeth y Gwasanaethau Priffyrdd ac Amgylcheddol (TW), Rheolwr Uned Waith (AC), Cydlynnydd Craffu (RE), Swyddog Gwasanaethau Democraataidd (KAE).

Unigolion a oedd yn bresennol o Ymddiriedolaeth Gwasanaeth Ambiwylans Gogledd Cymru:

Andrew Long – Rheolwr Rhanbarthol WAST Gogledd Cymru

Duncan Robertson – Arweinydd Clinigol Rhanbarthol (Parafeddyg Ymgynghorol) Gogledd Cymru

Claire Bevan – Cyfarwyddwr Gweithredol Diogelwch o Ansawdd Uchel a Phrofiad Cleifion (Nyrsio) WAST

Pam Hall – Cyfarwyddwr Anweithredol WAST

Deborah Cartref – Yn cynrychioli Gill Harries, Cyfarwyddwr Nyrsys Gweithredol PBC

1 YMDDIHEURIADAU

Cafwyd ymddiheuriadau gan y Cynghorydd Merfyn Parry.

2 DATGANIADAU O FUDDIANT

Datganodd y Cynghorydd Brian Blakeley gysylltiad personol yn eitem rhif 5 ar y rhaglen gan fod ei wraig yn gweithio i'r GIG.

3 MATERION BRYN FEL Y'U CYTUNWYD GAN Y CADEIRYDD

Nid oedd unrhyw faterion bryn.

4 COFNODION

Cyflwynwyd cofnodion cyfarfod y Pwyllgor Craffu Cymunedau a gynhaliwyd ar 17 Mai.

Nid oedd unrhyw fater yn codi.

PENDERFYNWYD y dylid derbyn a chymeradwyo cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 17 Mai 2018 fel cofnod cywir.

5 YMDDIRIEDOLAETH GWASANAETH AMBIWLANS CYMRU A GWASANAETH MEDDYG TEULU TU ALLAN I ORIAU

Croesawodd y Cadeirydd gynrychiolwyr o Ymddiriedolaeth Gwasanaeth Ambiwllans Cymru (WAST) a Gwasanaeth Meddyg Teulu Tu Allan i Oriau Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr i'r cyfarfod, i roi cyflwyniad ar sut mae'r ddau wasanaeth yn cydweithio i wella canlyniadau i gleifion drwy ddarparu ymateb sy'n addas yn glinigol, yn hytrach na chanolbwyntio ar dargedau amser diystyr.

Drwy gyfrwng cyflwyniad PowerPoint, eglurodd cynrychiolwyr WAST y rhaglen trawsnewid sydd wedi digwydd yn y gwasanaeth ambiwlans yng Nghymru dros y blynyddoedd diweddar. Fe wnaethant dynnu sylw at nifer o ddatblygiadau cadarnhaol a oedd wedi digwydd fel rhan o'r rhaglen trawsnewid hon, ac fe wnaethant rannu eu profiad o weithredu'r Model Ymateb Clinigol (a benderfynodd ar yr ymateb mwyaf addas i ddefnyddio galwad argyfwng). Fe wnaethant sôn am y gwersi a ddysgwyd fel rhan o'r broses weithredu a'u dyheadau am y dyfodol i wella'r llwybr gofal i gleifion.

Rhoddyd trosolwg hefyd i Aelodau am sefyllfa'r Model Ymateb Clinigol yng nghydestun y newid sefydliadol a system ehangach o fewn y gwasanaeth iechyd yng Nghymru.

Comisiynwyd WAST gan bob bwrdd iechyd yng Nghymru i roi gwasanaeth ambiwlans i gludo cleifion i'w sefydliadau ac i ddarparu gwasanaethau ymyrraeth iechyd addas ar y ffordd i'r sefydliadau hynny. Ar draws Cymru, roedd y Gwasanaeth yn delio gydag oddeutu 1,300 o alwadau brys bob dydd. Roedd y Gwasanaeth – a ariannwyd gan y Llywodraeth – am ddim yn y pwynt o angen.

Yn debyg i wasanaethau iechyd a gofal cymdeithasol eraill, ac yn rhannol oherwydd newidiadau demograffig, roedd o dan bwysau cynyddol, wrth i'r galw am ei wasanaethau barhau i gynyddu. Roedd y cynnydd hwnnw mewn galw wedi tynnu sylw'r Gwasanaeth Ambiwllans at yr angen i newid yr amgylchedd gweithredu roeddent yn gweithio o'i fewn. Tynnwyd y ffocws oddi wrth fodloni targedau amser diystyr, i wella'r profiad i'r claf pan roeddent yn cyrraedd, i'w trin gyda'r bwriad o wella'r canlyniadau iddynt yn y tymor hir.

Roedd y Model Ymateb Clinigol newydd wrth wraidd y rhaglen trawsnewid. WAST oedd y Gwasanaeth Ambiwllans cyntaf i fabwysiadu'r model hwn, fodd bynnag, roedd gwasanaethau yn Lloegr a'r Alban bellach yn dilyn arweiniad WAST. Yn ystod y cyflwyniad, fe wnaeth cynrychiolwyr WAST:

- ddisgrifio'r broses 'dylunio ambiwlans i ofal heb ei drefnu' a'r weithdrefn flaenoriaethau Coch, Oren, Gwyrdd (COG) y cytunwyd arni - a oedd wedi'i dylunio i fod â ffocws clinigol, ac yn ddoeth a diogel i bob claf;
- rhoi gwybod mai'r unig darged roeddent yn cael eu mesur yn ei erbyn ar sail genedlaethol gan y Llywodraeth oedd y targed 8 munud a osodwyd ar gyfer ymateb i alwad gyda statws 'Coch' - yr argyfwng â'r lefel uchaf, er eu bod fel Gwasanaeth â thargedau amrywiol wedi'u gosod ar gyfer tasgau penodol neu feysydd gwaith;
- rhoi gwybod bod lleihau'r galw am y Gwasanaeth yn anodd iawn. Roedd data'n dangos cynnydd mewn galw o'r naill flwyddyn i'r llall, gyda rhagamcaniadau'r dyfodol hefyd yn amcangyfrif cynnydd o'r naill flwyddyn i'r llall mewn galw ar y Gwasanaeth ar gyfer y dyfodol rhagweladwy. O ganlyniad, roedd angen cynllun i geisio rheoli'r galw'n well;
- egluro bod y Model Ymateb Clinigol a dreialwyd ac a fabwysiadwyd yng Nghymru'n cynnwys gweithio gyda phartneriaid - h.y. Byrddau Iechyd, Meddygon Teulu, Gwasanaethau Cymdeithasol, Heddlu, Gwasanaeth Tân ac Achub ac ati - i gefnogi pobl yn effeithiol ac yn addas a oedd yn galw'r Gwasanaeth Ambiwllans yn rheolaidd (Galwyr Rheolaidd).
Er enghraifft, roedd clinigwyr nawr wedi'u lleoli yng Nghanolffannau Rheoli'r Heddlu a'r Gwasanaethau Tân ac Achub, gyda'r bwriad o flaenoriaethu ymateb y Gwasanaeth Ambiwllans i'r galwadau hynny'n addas. Roedd y dull 'Gwranddo a Thrin', lle'r oedd parafeddygon a chlinigwyr nyrs yn cynnal asesiadau ffôn ac yn penderfynu ar y dull mwyaf addas o drin y claf, yn profi i fod yn llwyddiannus.
Roedd yr ystadegau ar nifer y galwadau a ddaeth i'r Gwasanaeth yn ystod y cyfnod rhwng Ionawr a Mawrth 2017 a 2018, a nifer y teithiau o'r ambiwlans i'r ysbyty'n dangos llwyddiant y Model Ymateb Clinigol newydd. Er gwaethaf nifer y galwadau a gafodd y Gwasanaeth yn cynyddu, roedd nifer y teithiau i'r ysbyty mewn ambiwlans wedi lleihau, gan ryddhau'r ambiwlansys brys i fod ar gael i ymateb i argyfyngau critigol;
- rhoi gwybod i aelodau bod gan WAST darged o 65% wedi'i osod ar gyfer nifer y galwadau ymateb categori COCH i'w cyrraedd o fewn 8 munud yn Sir Ddinbych. Roedd y targed o 65% yn ystyried natur wledig y sir. Rhwng Ionawr a Mai 2018, roedd y Gwasanaeth wedi rhagori ar y targed hwn ac yn ymateb i alwadau yn y categori hwn o fewn y cyfnod amser o 8 munud mewn 80% o achosion, gyda pherfformiad yn amrywio rhwng 72.7% ac 85.4%; a
- rhoi ystadegau ar nifer yr 'oriau ambiwlans a gollwyd' oherwydd yr amser a gymerwyd y tu allan i Adrannau Damweiniau ac Achosion Brys i 'drosglwyddo' cleifion i ofal y Bwrdd Iechyd. Roedd nifer yr 'oriau a gollwyd' yn ardal BIPBC yr uchaf yng Nghymru yn gyson. Fodd bynnag, roedd llawer o waith wedi'i wneud yn Ysbyty Glan Clwyd gyda'r bwriad o wella perfformiad yn yr ardal hon. Roedd y dull hwn wedi bod yn llwyddiannus a bellach yn cael ei gyflwyno i Adrannau Damweiniau ac Achosion Brys eraill ledled Gogledd Cymru;

Rhoddodd Arweinydd Clinigol Rhanbarthol (Parafeddyg Ymgynghorol) WAST ar gyfer Gogledd Cymru drosolwg o'r prosiect peilot a wnaed, gyda'r nod o brofi a allai model cylchdroadol o weithio gan alluogi defnydd effeithiol o Uwch Ymarferwyr Parafeddygol, leihau derbyniadau ysbyty diangen.

Roedd y cynllun peilot, a ddigwyddodd rhwng Hydref 2017 a Mawrth 2018 yn cynnwys 10 Uwch Ymarferydd Parafeddygol, gydag un wedi'i leoli yn y Ganolfan Galwadau Clinigol. Fel rhan o'r prawf, roedd yr Uwch Ymarferwyr Parafeddygol yn defnyddio'r dull 'gwrando a thrin' i benderfynu ar y llwybr gofal gorau i'r claf.

Yn ystod y cyfnod prawf 4 mis, heb unrhyw effaith andwyol yn codi:

- Cafodd 1045 o ddigwyddiadau 'cod 3 uchaf' eu trin.
- Cafodd 30% o achosion eu datrys a'u cau gan yr Uwch Ymarferwyr Parafeddygol.
- Dim ond 30% o'r galwadau a oedd angen ambiwlans brys i'w cludo i ysbyty,
- Nid oedd 70% o'r galwadau angen mynd i Adran Achosion Brys ysbyty.

O ganlyniad, roedd 307 o deithiau cludo mewn ambiwlans wedi'u hosgoi, sy'n cyfateb i 732 awr ambiwlans (neu 61 sifft 12 awr) wedi'u cadw i'w rhoi yn ôl yn y system. Roedd 95% o gysylltiadau wedi'u datrys gydag un episod o ofal, gyda lefel boddhad cleifion yn cael eu cofnodi'n 98%.

Gan fod mwyafrif yr Uwch Ymarferwyr Parafeddygol naill ai yn Ysbyty Gwynedd, Bangor ar hyn o bryd, neu Ysbyty Maelor, Wrecsam, roedd achos busnes yn cael ei baratoi ar hyn o bryd i ehangu'r gwasanaeth ar draws Gogledd Cymru. Roedd gwaith hefyd yn mynd rhagddo gyda'r bwriad i hyfforddi Uwch Ymarferwyr Parafeddygol i lefel hyd yn oed yn uwch – byddai hynny'n eu caniatáu i roi meddyginiaethau ar bresgripsiwn uwchlaw'r hyn y mae'r Cyfarwyddiadau Grŵp Cleifion yn eu caniatáu i'w rhoi ar bresgripsiwn ar hyn o bryd.

Roedd y potensial o leoli Uwch Ymarferwyr Parafeddygol mewn sefyllfaoedd gofal sylfaenol ar sail gylchdroadol hefyd yn cael ei archwilio i roi cefnogaeth i wasanaethau gofal sylfaenol. Yn wahanol i broffesiynau meddygol a nyrsio eraill, roedd parafeddygon ar hyn o bryd yn cael eu cyflogi ar sail gradd sengl. Roedd archwiliad o'r potensial i ddatblygu llwybr i gamu ymlaen mewn gyrfa, gyda'r posibilrwydd o gyflwyno graddau cyflog a fyddai'n adlewyrchu profiad, sgiliau arbenigol ac ati'n mynd rhagddo.

Yn ddiweddar, roedd y prosiect peilot wedi'i ddyfarnu â gwobr Rhagoriaeth mewn AD Academi Cymru a Healthcare People Management Association, ac wedi cyrraedd y rhestr fer yn y wobwr Categori Gwella Diogelwch Cleifion yng Ngwobrau GIG Cymru.

Fe wnaeth Cyfarwyddwr Gweithredol Diogelwch o Ansawdd Uchel a Phrofiad Cleifion (Nyrsio) WAST, a Chyfarwyddwr Nyrsys Gweithredol BIPBC a'r Uwch-nyrs ar gyfer Gwasanaeth Meddyg Teulu y Tu Allan i Oriau ar gyfer Conwy a Sir Ddinbych, amlinellu'r peilot Llwybrau Gofal Amgen, a lanswyd yn Hydref 2017, a gwaith y Gwasanaeth Meddyg Teulu Tu Allan i Oriau i liniaru pwysau ar Adrannau Achosion Brys a gwasanaethau cleifion mewnol ysbyty.

Roedd Gwasanaethau Iechyd a Gofal Cymdeithasol ledled y DU yn profi'r galw uchaf erioed am eu gwasanaethau yn ystod gaeaf 2017/18. Roedd y broses Llwybr Gofal Amgen yn liniaru pwysau ar Adrannau Achosion Brys drwy gyfarwyddo neu gludo cleifion lle bo'n briodol i Unedau Mân Anafiadau, a oedd yn gyffredinol yn agosach at gartref y claf.

Yn yr Uned Mân Anafiadau, gallent gael y driniaeth addas gan ymarferydd nyrsio neu uwch ymarferydd nyrsio, a/neu gael eu hasesu am atgyfeiriad i wasanaethau mwy arbenigol – h.y. gofal y galon, Rheoli Diabetes, Gwasanaethau Alcohol a Chyffuriau, Gwasanaethau Gofal Cymdeithasol ac ati. Roedd gan yr Uned Mân Anafiadau amgylchedd llawer gwell i'r claf nag Adran Achosion Brys brysur, yn enwedig os oeddent ag anghenion cymhleth.

Roedd y Bwrdd Iechyd yn gweithio'n agos gyda Meddygon Teulu a'r Gwasanaeth Meddyg Teulu Tu Allan i Oriau, o ran atgyfeirio cleifion at Feddygon Teulu, ar gyfer rheolaeth gofal iechyd parhaus. Tra bod y Gwasanaeth hwn yn gweithio'n agos gyda'r Bwrdd Iechyd i ddelio â'r cleifion hynny a ddaeth i'r Adran Achosion Brys pan fo meddygfeydd Meddyg Teulu wedi cau ac ati.

Roedd y Gwasanaeth Meddyg Teulu y Tu Allan i Oriau, llinell broffesiynol ymroddedig ar gael i WAST, gweithwyr gofal iechyd proffesiynol eraill - Galw Iechyd Cymru, Nyrsys Ardal, Gwasanaethau Marie Curie ac ati – a'r cyhoedd am gyngor Meddyg Teulu ar gael rhwng 6.30pm bob nos a thros nos tan 8am o ddydd Llun i ddydd Gwener, a rhwng 6.30pm ddydd Gwener ac 8am ddydd Llun am wasanaeth penwythnos.

Roedd pob galwad ffôn a dderbyniwyd gan y Gwasanaeth, yn cynnwys y rhai hynny gan barafeddygon, lle cafwyd tua 80 i 100 yr wythnos, yn cael eu hadolygu drwy ddefnyddio'r wybodaeth/hanes a roddwyd gan y galwr, cyn y penderfynwyd ar y llwybr clinigol mwyaf addas. Roedd ystyriaeth yn cael ei rhoi ar hyn o bryd i ddatblygu'r Gwasanaeth ymhellach drwy gael presenoldeb Meddyg Teulu y Tu Allan i Oriau o fewn Gwasanaeth Un Pwynt Mynediad Sir Ddinbych. Byddai hyn o fudd i'r Gwasanaeth Meddyg Teulu y Tu Allan i Oriau – drwy gael ei gydleoli gyda gwasanaethau ac asiantaethau iechyd a gofal cymdeithasol – a byddai hefyd yn cynorthwyo'r Cyngor i fodloni'r gofyniad o gael isafswm o ddau unigolyn ar gael yn y Gwasanaeth yn ystod penwythnosau ac ati.

Gyda newidiadau yn nemograffeg y boblogaeth a nifer gynyddol y bobl hŷn yn byw yn y gymuned, roedd breguster yn dod yn fwy cyffredin. Roedd hyn yn ei dro yn cynyddu'r galw ar wasanaethau, felly er mwyn rheoli'r galw hwnnw, roedd yn hanfodol bod yr holl wasanaethau iechyd a gofal cymdeithasol a'r sector gwirfoddol yn cydweithio'n agos, i fodloni a rheoli'r galw cynyddol, drwy ddyfeisio llwybrau gofal amgen i gefnogi unigolion.

Gan ymateb i gwestiynau aelodau, fe wnaeth cynrychiolwyr WAST a BIPBC, ynghyd ag Aelod Arweiniol Sir Ddinbych dros Annibyniaeth a Lles, a Phennaeth y Gwasanaethau Cymorth Cymunedol:

- roi gwybod bod cyfeiriad y daith a amlinellwyd gan WAST a BIPBC yn eu cyflwyniadau'n mynd yn dda gyda'r hyn yr oedd y Cyngor am ei gyflawni, yn enwedig o ran rheoli'r Gwasanaeth Un Pwynt Mynediad;
- rhoi gwybod mai'r prif fater i wasanaethau gofal cymdeithasol oedd amseroedd aros i'r ambiwlans gludo unigolion a aseswyd bod angen eu cadw o dan y Ddeddf Iechyd Meddwl;

- rhoi gwybod bod WAST ar hyn o bryd yn edrych ar ei Gynllun Iechyd Cyhoeddus i sicrhau ei fod yn ategu at ei holl gynlluniau gweithredol a'i Gynllun Lles;
- cytuno bod angen a dyletswydd i addysgu a chyfathrebu gyda phreswylwyr ynghylch pryd i gysylltu â'r Gwasanaeth Ambiwlans a pha wasanaethau iechyd neu ofal cymdeithasol eraill y dylid eu hystyried cyn ffonio 999;
- cadarnhau bod pob Uned Mân Anafiadau yn Sir Ddinbych, ac ar draws Gogledd Cymru, wedi bod ynghlwm wrth y peilot Llwybrau Gofal Amgen;
- cadarnhau bod WAST yn gweithio'n agos gyda'r Gwasanaeth Tân ac Achub ar nifer o fentrau. Roedd uchelgais o hyd i gyflwyno cyd-ymateb ar draws Gogledd Cymru, lle byddai staff y Gwasanaeth Tân ac Achub a phersonél y Gwasanaethau Ambiwlans yn ymateb gyda'i gilydd i ddigwyddiad, gyda'r bwriad o ddechrau'r driniaeth addas i'r claf yn syth wedi i'r cerbyd argyfwng cyntaf gyrraedd digwyddiad. Roedd gan y ddau wasanaeth drefniadau rhannu data hefyd. Fe wnaeth staff y Gwasanaeth Tân ac Achub a oedd yn cynnal Gwiriadau Diogelwch Tân yn y Cartref hefyd nodi peryglon baglu neu lithro posibl mewn cartref unigolyn, unrhyw arwyddion o afiechyd, camdriniaeth neu esgeulustod, materion ffordd allan a pharatoi cynlluniau gadael mewn achos o argyfwng, y gallai pob un ohonynt fod yn wybodaeth werthfawr i wasanaethau eraill, fel y Gwasanaeth Ambiwlans os oeddent yn cael eu hanfon i'r cyfeiriad penodol hwnnw yn y dyfodol. Roedd WAST hefyd yn gweithio gyda'r Gwasanaethau Tân ac Achub a'r Heddlu mewn perthynas â phryderon diogelu a/neu arwyddion o ddementia. Po fwyaf oedd yr wybodaeth y gallai asiantaethau ei rhannu am unigolion yr oeddent yn ymgysylltu â nhw, y gorau fyddai'r lefel o ofal y gallai gwasanaethau eraill eu rhoi i'r unigolion hynny pan fyddai'r angen yn codi;
- cydnabod nad oedd Uwch Ymarferwyr Parafeddygol wedi'u hyfforddi gan Feddyg Teulu, nid oedd disgwyl iddynt fod â'r wybodaeth a chyfres sgiliau Meddygon Teulu. Roedd eu sgiliau'n fwy helaeth na pharafeddygon, ac felly roeddent yn adnodd ategol a allai roi ymyrraeth gynnar a gofal i glaf, ac o bosibl, atal yr angen am ragor o ymyrraeth feddygol mwy cymhleth yn hwyrach ymlaen. Roeddent hefyd â'r wybodaeth a'r profiad i benderfynu ar y llwybr gofal cam nesaf mwyaf addas i'r claf, os oedd angen un;
- cytuno gydag aelodau Pwyllgor bod yr Ymatebwyr Cyntaf gwirfoddol yn allweddol i ardaloedd gwledig gan fod ganddynt y sgiliau i nodi ataliad y galon, mynediad at ddiffibrilwyr a'r sgiliau i'w defnyddio, yn ogystal â'r wybodaeth i ddelio ag achosion o faglu a chwympo;
- rhoi gwybod bod nifer y gwelyau ar gael ym mhob Adran Damweiniau ac Achosion Brys yn benderfyniad y Bwrdd Iechyd. Fodd bynnag, roedd y galw am welyau yn yr adrannau hyn yn amrywio bob dydd ac yn anodd iawn i'w ragweld h.y. roedd Adran Damweiniau ac Achosion Brys Ysbyty Glan Clwyd wedi rhagweld 60 ambiwlans i gludo cleifion i'r Adran y diwrnod blaenorol, y cyfanswm gwirioneddol ar ddiwedd y dydd oedd 68 ambiwlans yn cludo cleifion i'r Adran. Er iddynt gael mwy o ambiwlansys na'r disgwyl, roedd yr Adran wedi gallu delio'n ddiogel â'r cleifion;
- rhoi gwybod i aelodau bod yr oedi a gafwyd wrth drosglwyddo cleifion i ysbytai rhanbarth cyffredinol yn deillio o'r Bwrdd Iechyd yn methu â rhyddhau cleifion i lefydd diogel eraill h.y. eu cyfeiriad cartref, ysbyty cymunedol ac ati. Yn gyffredinol, o ran rhyddhau pobl i'w cyfeiriad cartref, cafwyd problem gydag oedi wrth drefnu pecynnau gofal i'r unigolion dan sylw;

- cadarnhau, gyda'r bwriad o gynorthwyo preswylwyr i gael y gwasanaethau cywir gyda'u galwad ffôn cyntaf, bod WAST yn archwilio'r dichonoldeb o sefydlu 'Canolbwynt Clinigol' yng Ngogledd Cymru. Y bwriad oedd y byddai pobl sy'n deialu 999 neu 111 yn cael eu cyfeirio at y gwasanaeth cywir. Roedd gwasanaeth tebyg eisoes yn gweithredu yn ardal Bwrdd Iechyd Abertawe Bro Morgannwg. Gobeithiwyd y byddai cam cyntaf y gwasanaeth hwn ar gael yn ardal BIPBC mewn pryd ar gyfer y gaeaf sydd i ddod, gyda'r bwriad o adeiladu ar y gwasanaeth sydd ar gael drwy'r Canolbwynt yn y dyfodol;
- rhoi gwybod bod Ambiwlansys sy'n aros er mwyn ymateb i alwadau brys wedi'u lleoli mewn Gorsafodded Ambiwlans ac mewn cilfannau ger ochr y ffordd. Roedd penderfyniadau o ran eu lleoliadau wedi'i seilio ar gyflawni'r cwrpas gorau y gallai cerbyd argyfwng ei roi i'r ardal honno ar yr adeg benodol honno;
- egluro bod y cyfleuster Gwiriwr Symptomau ar wefan Galw Iechyd Cymru'n nodwedd eithriadol o ddefnyddiol i'r cyhoedd. Yn y dyfodol, gydag esblygiadau technolegol, gall gwasanaethau defnyddiol eraill fod ar gael i ddyfeisiau symudol;
- cadarnhau bod WAST a'r Bwrdd Iechyd yn cydweithio'n agos gyda phob un o'r 6 gwasanaeth Un Pwynt Mynediad yng Ngogledd Cymru ac yn atgyfeirio achosion atynt. Disgwylwyd unwaith y byddai ar ei draed, y byddai'r gwasanaeth Canolbwynt Clinigol newydd hefyd yn cyfeirio pobl at yr Un Pwynt Mynediad ar gyfer eu hardal. Fodd bynnag, byddai'n ddefnyddiol i WAST, BIPBC a gwasanaethau rhanbarthol ac isranbarthol eraill gael un rhif ffôn penodol a fyddai'n eu cysylltu at yr Un Pwynt Mynediad, yn hytrach na chael chwe rhif ffôn gwahanol iddynt, fel a geir ar hyn o bryd. Fodd bynnag, roeddent o'r farn y byddai gweithio'n agosach rhwng pob asiantaeth yn hanfodol os oedd pwysau demograffig am gael eu rheoli'n effeithiol;
- rhoi gwybod bod cynrychiolwyr WAST yn cyfarfod yn rheolaidd gyda Llywodraeth Cymru (SG) a Phrif Weithredwyr y saith Bwrdd Iechyd yng Nghymru; a
- chadarnhau bod y cynnig i gyflwyno'r Gwasanaeth Uwch Ymarferwyr Parafeddygol ar draws Gogledd Cymru bellach yn ffurfio rhan o gynllun busnes WAST am y flwyddyn i ddod. Roedd y Gwasanaeth a'r Bwrdd Iechyd hefyd yn archwilio'r hyfywedd o ehangu ar oriau agor Uned Mân Anafiadau a fferyllfeydd a weithredir gan wasanaeth iechyd.

Roedd y Cyfarwyddwr Corfforaethol: Uchelgais Economaidd a Chymunedol am wneud ymholiadau ynghylch unrhyw ddata y gallai'r Cyngor eu rhannu gyda WAST – gan ei fod yn ymwybodol bod y Gwasanaeth Cynllunio a Gwarchod y Cyhoedd er enghraifft yn cadw gwybodaeth yn dilyn ymweliadau Iechyd Amgylcheddol, neu ymweliadau gorfodi i Dai Amlfeddiannaeth.

Dywedodd cynrychiolwyr WAST a BIPBC os byddai aelodau Pwyllgor yn dymuno ymweld â'r Adran Damweiniau ac Achosion Brys yn Ysbyty Glan Clwyd, y byddent yn hwyluso ymweliad.

Ar ddiwedd y drafodaeth diolchodd y Cadeirydd i gynrychiolwyr WAST a BIPBC am fynychu, am roi eu cyflwyniad ac ateb cwestiynau'r Aelodau. Fe'i llongyfarchodd am y gwelliannau i'r Gwasanaethau Ambiwlans a Thu Allan i Oriau, a'u hannog i

barhau i anelu at wella gwasanaethau ar gyfer preswylwyr y sir, gan fod gwasanaethau iechyd yn cyffwrdd bywyd pob preswlydd. Felly:

Penderfynwyd: - yn amodol ar yr arsylwadau uchod, i dderbyn y cyflwyniadau gan Ymddiriedolaeth Gwasanaeth Ambiwylans Cymru a'r Gwasanaeth Meddyg Teulu Tu Allan i Oriau.

6 MYNWENTYDD CYNGOR SIR DDINBYCH

Cyflwynodd yr Aelod Arweiniol dros Dai, Rheoleiddio a'r Amgylchedd yr adroddiad ar y cyd (a gylchredwyd yn flaenorol) gan yr Uned Waith a'r Rheolwr Strydwedd a'r Rheolwr Strydwedd (Gogledd), a ddiweddarodd aelodau ar faterion rheoli'n ymwneud â mynwentydd ym mherchnogaeth y Cyngor Sir, yn cynnwys capasiti gweddilliol mynwentydd ar draws y sir, a'r ardaloedd risg posibl o ran capasiti claddedigaethau yn y dyfodol. Eglurodd ymhellach fod yr adroddiad a'r atodiadau cysylltiedig yn ceisio safbwyntiau'r Pwyllgor ar y cynnydd arfaethedig mewn ffioedd claddu a mynwentydd ym mherchnogaeth y sir, a ddylai grŵp tasg a gorffen gael ei sefydlu i ystyried capasiti'r dyfodol mewn mynwentydd, ac fe amlinellodd hefyd y weithdrefn cynnal a chadw cyfredol a pholisïau rheoli ar gyfer y mynwentydd. Rhoddodd yr Aelod Arweiniol wybod bod Sir Ddinbych ar hyn o bryd yn codi'r ffioedd claddedigaethau isaf yng Ngogledd Cymru, a dyma'r rheswm dros gynnig y cynnydd o 5% mewn ffioedd. Hyd yn oed pe bai'r cynnydd o 5% yn cael ei gymeradwyo, byddai Sir Ddinbych yn dal yn un o'r awdurdodau a fyddai'n codi'r ffioedd claddedigaethau isaf yn y rhanbarth.

Tynnodd Bennaeth y Gwasanaethau Priffyrdd ac Amgylcheddol sylw'r aelodau at Atodiad 5 yr adroddiad, a oedd yn cynnwys canlyniadau'r astudiaeth ddichonoldeb a gynhaliwyd yn 2004 gan y Grŵp Tasg a Gorffen Craffu ar gynnig i ddatblygu mynwent newydd i'r Rhyl. Roedd yr astudiaeth ddichonoldeb wedi'i gwneud ar yr adeg honno oherwydd y nifer gyfyngedig o leiniau newydd ar gael ym mynwent y dref. Fodd bynnag, oherwydd y costau sy'n gysylltiedig â datblygu mynwent newydd, yr argymhelliad oedd peidio â bwrw ymlaen â'r cynnig. Ers hynny, roedd mynwent y dref wedi cau i gladdedigaethau newydd. Roedd gweddill y mynwentydd ym mherchnogaeth y Cyngor ar draws y sir â chapasiti ar hyn o bryd i gynnwys claddedigaethau newydd. Roedd capasiti claddedigaethau'n amrywio rhwng mwy na 1,000 llain yng Nghoed Bell, Prestatyn i 55 yn Llanrhydd, Rhuthun

Wrth ymateb i gwestiynau aelodau, dywedodd yr Aelod Arweiniol, y Pennaeth Gwasanaeth a'r swyddogion:

- fod y ffioedd claddedigaethau a amlinellir yn Atodiad 2 yr adroddiad yn ffioedd a godir ar breswylwyr Sir Ddinbych. Caniatwyd claddu preswylwyr nad oeddent o Sir Ddinbych ym mynwentydd y sir, fodd bynnag, roedd ffioedd yn cael eu dyblu ar gyfer y preswylwyr hynny. Fodd bynnag, roedd unigolion a theuluoedd yn fodlon talu'r gost ychwanegol;
- cadarnhau nad oedd gan y Cyngor ddigon o gapasiti i gynnal gwaith cynnal a chadw tiroedd ym mynwentydd lawnt y sir, a dyma'r rheswm y cafodd ei contractio'n allanol i contractwr allanol. Ar hyn o bryd roedd contract tymor byr gyda chontractwr allanol ar gyfer cynnal a chadw tiroedd y mynwentydd yn ei le am y flwyddyn gyfredol. Roedd Swyddogion ar hyn o bryd yn

archwilio'r posibilrwydd o ymgorffori'r contract cynnal a chadw tiroedd mynwentydd gyda'r contract torri ymylon gwair priffyrdd o Fawrth 2019;

- cydnabod dyheadau rhai aelodau i gael y gwaith cynnal a chadw tiroedd wedi'i wneud yn fewnol. Fodd bynnag, nid oedd y Cyngor ar hyn o bryd â'r gallu i wneud y gwaith hwn, ac yn yr hinsawdd ariannol gwasanaethau cyhoeddus cyfredol, roedd yn annhebygol o fod mewn sefyllfa i wneud y gwaith hwn yn fewnol ar gyfer y dyfodol rhagweladwy, oni bai bod arian referniw'n cael ei ddargyfeirio i'r Gwasanaeth o wasanaethau 'rheng flaen';
- cadarnhau bod y manylion contract cynnal a chadw tiroedd cyfredol yn nodi'r safon o dorri sy'n ofynnol, yr angen i glirio'r toriadau dros ben, atebolrwydd am ddifrod i gerrig beddi ac ati. Roedd pob agwedd a gynhwysir yn y manylion contract yn cael eu monitro'n rheolaidd fel rhan o broses monitro contractau'r Cyngor;
- rhoi gwybod bod Rheoliadau Mynwentydd y Cyngor yn cynnwys manylion y rheoliadau a'r manylion mewn perthynas â chofebion a ganiateir mewn mynwentydd ym mherchnogaeth y Cyngor. Roedd hwn yn nodi nad oedd teyrngedau neu addurniadau'n cael eu caniatáu yn is i lawr ar y bedd na gwaelod y garreg fedd, ac na chaniatawyd golau solar mewn mynwentydd. Roedd teuluoedd yn cael gwybod am y rheolau hyn wrth brynu llain gladdu a phe bai addurniadau ac ati'n cael eu gosod ar fedd, y byddai'r Cyngor yn mynd â nhw oddi yno ac yn eu cadw i'r teuluoedd drefnu i'w casglu. Fodd bynnag, roedd cyfnod addas o alaru'n cael ei ganiatáu yn dilyn y gladdedigaeth cyn tynnu unrhyw deyrngedau neu addurniadau oddi yno. Roedd Swyddogion yn cael eu cyfarwyddo'n gyson i orfodi'r polisi ar draws y sir, gan fod defnyddio disgresiwn â'r potensial i danseilio'r polisi hwn;
- cadarnhau bod placiau coffa ar feinciau ac ati ym mynwentydd y Sir bellach yn gorfod cydymffurfio â manylebau safonol;
- ail-gadarnhau, oherwydd cyfrifoldebau iechyd a diogelwch, na allai'r Cyngor ganiatáu contractwyr allanol neu drefnwyr angladdau i agor beddi newydd neu ail-agor rhai presennol. Roedd y Cyngor yn caniatáu claddedigaethau ar ddydd Sadwrn os oedd staff ar gael ac yn fodlon gweithio goramser ar gyfer hyn. Roedd y costau staffio ychwanegol yna'n cael eu hadlewyrchu yn y ffioedd a godwyd am y gladdedigaeth. Fodd bynnag, roedd y cais am gladdedigaethau ar ddydd Sadwrn yn isel, yn llai na 10 y flwyddyn, felly nid oedd yn hyfyw newid telerau ac amodau cyflogaeth staff i gynnwys gweithio ar ddyddiau Sadwrn i fodloni'r galw;
- cadarnhau, oherwydd y costau sydd ynghlwm wrth unrhyw gynllun o'r fath, nad oedd unrhyw waith pellach wedi'i wneud yn dilyn astudiaeth ddichonoldeb 2004 ar ddatblygu mynwentydd newydd yn y sir;
- rhoi gwybod bod arolygon diweddar ledled y DU wedi dangos bod tua 58% o bobl yn dangos bod yn well ganddynt amlosgiad yn hytrach na chladdedigaeth;
- cadarnhau y byddai Sir Ddinbych yn dal ag un o'r ffioedd isaf am gladdedigaethau yng Ngogledd Cymru, er bod cynnydd o 5% mewn ffioedd claddedigaethau'n edrych yn uchel. Os cefnogir y cynnydd hwn, byddai yna'n ddoeth cynyddu'r ffioedd o gyfradd canran llawer is ar sail flynyddol, er mwyn bod ar yr un lefel ag awdurdodau eraill; a
- chadarnhau nad oedd unrhyw hawliau arbennig o weithredoedd claddedigaethau ar gyfer lleiniau ym mynwentydd y Cyngor yn gallu cael eu prynu ymlaen llaw, ac unwaith bod hawliau arbennig gweithred

claddedigaeth wedi'u prynu, nad oedd unrhyw ffioedd cynnal a chadw pellach ac ati'n cael eu codi ar gyfer y llain honno

Cyfeiriwyd gan aelod at bolisi Dinas Llundain o ganiatáu ail-brydlesu beddi, lle'r oedd pryddles gyfredol wedi'i dileu, ar gyfer claddedigaethau newydd, ar yr amod bod unrhyw gofebion ar y bedd yn cael eu hailwampio'n llwyr gyda'r garreg fedd wreiddiol yn cael ei throï i adael yr arysgrif wreiddiol ar y cefn, a'r arysgrif newydd wedi'i hysgythru ar y blaen. Holodd Aelodau a fyddai hyn yn ateb tymor hir i'r diffyg capasiti yn rhai o fynwentydd Sir Ddinbych. Roedd Swyddogion am wneud ymholiadau ynghylch yr awgrym hwn, ac ar faint o amser y caniatawyd hawliau arbennig claddedigaethau ar feddi Sir Ddinbych. Roeddent hefyd am gadarnhau a oedd arwydd yn un o fynwentydd y sir yn datgan 'ni chaniateir golau solar' yn ansensitif ac i roi gwybodaeth ynghylch a oedd cost hawl claddedigaethau arbennig a ffioedd claddedigaethau eraill yn cwmpasu costau rhedeg a chynnal a chadw mynwentydd y sir yn y tymor hir.

Roedd y Pwyllgor yn gadarn o'r safbwynt, yn seiliedig ar y capasiti ar gael mewn mynwentydd a redir gan y cyngor, a oedd yn bellter teithio rhesymol i berthnasau, a'r costau ynghlwm wrth sefydlu mynwentydd newydd, nad oedd angen sefydlu Grŵp Tasg a Gorffen Craffu i ystyried y mater o gapasiti mynwentydd y dyfodol yn y sir. Cytunodd Pennaeth y Gwasanaethau Priffyrdd ac Amgylcheddol y byddai swyddogion yn mynd i Grŵp Ardal Aelodau Elwy a Grŵp Ardal Aelodau y Rhyl i drafod yr heriau ac atebion posibl.

Ar ddiwedd y drafodaeth:

Penderfynwyd: - yn amodol ar y sylwadau uchod

- (i) nad oedd angen sefydlu Grŵp Tasg a Gorffen Craffu i ystyried y mater o gapasiti'r dyfodol ym mynwentydd y Cyngor;***
- (ii) cefnogi'r polisiâu presennol yn ymwneud â rheoli mynwentydd y cyngor; a***
- (iii) chefnogi'r cynigion i gynyddu ffioedd claddedigaethau, i ddod â ffioedd Sir Ddinbych yn unol ag awdurdodau cyfagos***

Gofynnodd y Cyngorydd Glenn Swingler a oedd modd cofnodi ei fod wedi pleidleisio yn erbyn yr argymhelliad uchod.

7 RHAGLAN WAITH ARCHWILIO

Roedd copi o adroddiad gan y Cydlynnydd Archwilio, a oedd yn gofyn i'r Pwyllgor adolygu a chytuno ar ei Raglen Gwaith i'r Dyfodol ac yn rhoi diweddariad ar faterion perthnasol, wedi ei ddisbarthu gyda'r papurau ar gyfer y cyfarfod.

Roedd copi o Ffurflen Cynigion Aelodau wedi ei chynnwys yn Atodiad 2. Roedd Rhaglen Gwaith i'r Dyfodol y Cabinet wedi'i chynnwys yn Atodiad 3 ac roedd tabl yn rhoi crynodeb o benderfyniadau diweddar y Pwyllgor a'r cynnydd a wnaed o ran eu gweithrediad wedi ei gynnwys yn Atodiad 4.

Atgoffwyd Aelodau bod gwyliau Awst ar y gweill, ond byddai unrhyw ffurflenni cynnig craffu a ddaw i law hyd at ganol Awst yn cael eu hystyried yng Ngrŵp Cadeiryddion ac Is-Gadeiryddion Craffu 6 Medi.

Roedd y Pwyllgor Craffu Cymunedau ym Medi â dwy eitem bwysig – y Model Gwastraff ac Ailgylchu arfaethedig newydd a gweithredu'r cynnig gofal plant am ddim gan Lywodraeth Cymru yn Sir Ddinbych. O ystyried y diddordeb cyhoeddus posibl yn y ddwy eitem, byddai'r cyfarfod yn cael ei weddarlleu.

Cytunwyd y byddai'r adroddiad ar Reoli Twristiaeth, Digwyddiadau a Chyrchfannau'n cael ei ohirio i gyfarfod Hydref y Pwyllgor.

PENDERFYNWYD - yn amodol ar yr uchod, i gymeradwyo'r penodiadau a Rhaglen Gwaith i'r Dyfodol y Cyngor.

8 ADBORTH GAN GYNRYCHIOLWYR PWYLLGORAU

Dim.

Daeth y cyfarfod i ben am 12.15pm.